

Система правил українського професійного мовлення

Підготувала: Самойлова Ольга,
Студентка 1 курсу, 2 групи, ФФО
Науковий керівник: Тесленко Н.О., к.філол.н.

Переходьмо на природний для української мови дієслівний спосіб позначення процесів замість іменникового, традиційного для російського офіційно-ділового та наукового стилю

Неправильно

Правильно

Вимірювання тиску здійснюється для **порівняння**...

Тиск **вимрюють** , щоб **порівняти**...

Завдання **ліквідації** будь-яких **порушень** статутів і настанов та рішучого **зміцнення** дисципліни вимагають докорінного **поліпшення** контролю за діяльністю підлеглих , розумного **використання** дисциплінарних прав, **усунення** помилок у роботі.

Завдання **ліквідувати** будь-які **порушення** статутів і настанов та рішуче **зміцнити** дисципліну вимагає докорінно **поліпшити** контроль за діяльністю підлеглих , розумно **використовувати** дисциплінарні права, **переборювати** помилки у роботі.

Уникаймо мовних конструкцій дієслово + віддієслівний іменник, що не становлять усталених дієслівно - іменникових зворотів

<i>Мовна конструкція дієслово+віддієслівний іменник</i>	<i>Дієслово, що її замінює:</i>
Виконувати обчислення	Обчислювати
Виконувати моделювання	Моделювати
Здійснювати вимірювання	Вимірювати
Здійснювати гармонізацію	Гармонізувати
Здійснювати контроль	Контролювати
Забезпечувати безпеку	Убезпечувати
Займатись дослідженням	Досліджувати

Надаймо перевагу активним конструкціям над пасивними

№3

Неправильно

Він змінюється (деформується,
нагрівається) кимось (чимось)

Правильно

Його змінює (деформує, нагріває)
хтось , щось (пасивна дія)

Він змінюється (деформується ,
нагрівається) десь (за певних умов)
(активна дія)

Правильно вживаємо безособові конструкції на -но, -то

№4

<i>Неправильно</i>	<i>Правильно</i>
<p>Його <i>змінено</i> (здеформовано, нагріто) кимось</p>	<p>Його <i>змінив</i> (здеформував, нагрів) хтось</p>
<p><i>Комісією</i> вироблено нову концепцію</p>	<p><i>Комісія</i> виробила нову концепцію</p>

Розмежовуємо засобами української мови дію, подію та наслідок події, уживаючи для них різні віддієслівні іменники, утворені відповідно від дієслів недоконаного та доконаного виду

№5

<i>Дія (незавершений процес)</i>	<i>Подія (завершений процес)</i>	<i>Наслідок (іменник)</i>
<i>Згинання</i>	<i>Зігнення</i>	<i>Згин</i>
<i>Змінювання</i>	<i>Змінення</i>	<i>Зміна</i>
<i>Нарізування</i>	<i>Нарізання</i>	<i>Нарізь</i>
<i>Повертання</i>	<i>Повернення</i>	<i>Поворот</i>
<i>Розтягування</i>	<i>Розтягнення</i>	<i>Розтяг</i>
<i>Устаткування</i>	<i>Устаткування</i>	<i>Устатковування</i>

Дія

Засіб *пакування*
Засоби *виконання*
Метод *розв'язування*
Настанови щодо *впровадження*
Порядок *видавання*
Правила *приймання*
Процедура *затвердження*
Процедура *подавання*
Спосіб *готування*
Технологія *складання*
Тривалість *створювання*
Функція *перетворювання*

Подія

Свідоцтво про *впакування*
Звіт про *виконання*
Час (момент) *розв'язання*
Дата *впровадження*
Рік *видання*
Акт *прийняття*
Дата *затвердження*
День *подання*
Довідка про *підготування*
Момент *складення*
Момент *створення*
Після *перетворення*

Віддієслівні іменники, що позначають незавершені процеси, уживаймо тільки в однині

№6

Неправильно

Правильно

Прилади для вимірювань
Засоби нарізувань
Для багаторазових згинань

Прилади для вимірювання
Засоби нарізування
Для багаторазового згинання

Правильно вживаймо віддієсловні іменники із суфіксом -к(а)

№7

<i>Неправильно</i>		<i>Правильно</i>	
Дія	Дія	Подія	Наслідок події
Оцінка Викрутка	Оцінювання Викручування	Оцінення Викручення	Оцінка Викрутка

Правильно вживаймо іншомовні терміни на -ція, -зія, -інг, -мент

№8

<i>Дія</i>	<i>Подія</i>	<i>Наслідок події</i>
Публікувати Публікування Формувати Формування	Опубліковувати Опублікування Сформувати Сформування	Публікація Формовання Формація

Надаваймо перевагу іменникам для називання учасників процесів (суб'єктів та об'єктів)

№9

Російська мова

Українська мова

Прибывший
Вычитаемое
Пожарный
Поступающий
Ссылный
Трудящийся

Прибулець
Від'ємник
Пожежник
Вступник
Засланець
Трудівник

*Розрізняймо дійові властивості та ознаки стану,
спричиненого перебуванням учасником дії*

№10

Ознаки стану об'єктів, спричиненого

Перебування у незавершеному процесі

*Змінюваний тиск
Виліковувана хвороба
Коригований напрям
Деформоване тіло
Митий ґрунт*

Перебуттям у завершеному процесі

*Змінений тиск
Вилікувана хвороба
Скоригований напрям
Здеформоване тіло
Вимитий ґрунт*

<i>Вид дії</i>	<i>Дійова властивість</i>	<i>Ознаки учасників дії</i>
Перехідна дія (дія суб'єкта на об'єкта)	Виліковна хвороба (рос. <i>Излечимая болезнь</i>)	Вилікована хвороба (рос. <i>Излеченная болезнь</i>) Виліковувана хвороба (рос. <i>Излечиваемая болезнь</i>)
Неперехідна дія	Самозавантажний драйвер (рос. <i>Самозагружающийся драйвер</i>)	Країна, яка (що) розвивається (рос. <i>Развивающаяся страна</i>)

<i>Віддієслівні прикметники, що означають призначення чи здатність суб'єкта виконувати перехідну дію</i>	<i>Дієприкметники, що означають стан об'єкта, спричинений спрямованою на нього</i>		<i>Віддієслівні прикметники, що означають призначення чи здатність об'єкта знавати перехідної дії</i>
	<i>НЕЗАВЕРШЕНОЮ ДІЄЮ</i>	<i>ЗАВЕРШЕНОЮ ДІЄЮ</i>	
<i>Відтворювальний Оброблюваний</i>	<i>Відтворюваний Оброблюваний</i>	<i>Відтворений Оброблений</i>	<i>Відтворний Обробний</i>

Висновок

- Забезпечити системність української термінології можливо за умови чітко сформульованих правил словотвірного синтезу похідних слів. Щоб перейти на спосіб викладення нормативних документів, природний для української мови, потрібно подолати психологічну залежність від сусідніх російської та польської мов.
- Правила допоможуть уніфікувати мовні засоби та дотримуватись термінології ділового та наукового стилю.